

**Kolorowe
podwórka**

mikro →

rewitalizacja

krok po

kroku

Jeżeli chcesz ożywić swoje najbliższe otoczenie, wzbogacić je o nowe funkcje, skorzystaj z instrukcji i miej wpływ na bezpośrednie sąsiedztwo.

Zaangażuj się, znajdź sprzymierzeńców. Poszukaj inspiracji, skorzystaj z możliwego wsparcia i pomocy. Autentyczny i pozytywny przekaz ma wpływ na jakość życia mieszkańców i wizerunek miejsca.

Proponujemy rewitalizację opartą o więzi społeczne, funkcjonalne rozwiązania i estetykę.

Skala i rodzaj podejmowanych działań zależą wyłącznie od Twojej inicjatywy. W słowniczku znajdziesz też istotne definicje.

Przed Tobą dużo wyzwań i trudności do pokonania, ale przekonasz się, że warto. Zatem do dzieła!

słowniczek

pojęć

więzi społeczne

relacje i zależności wiążące ludzi ze sobą, chęć działania we wspólnym celu

podwórko

plac przy domu, kamienicy lub bloku, przestrzeń spotkań, w której realizują się więzi społeczne

wizerunek

sposób, w jaki dane miejsce jest postrzegane i przedstawiane

estetyczny

właściwy pod kątem doboru kolorów i form, które razem tworzą harmonijną całość

użytkownik

mieszkaniec, właściciel okolicznego sklepu, ale też przypadkowy przechodzień czy inny odwiedzający, mający prawo korzystać z podwórka

sprzymierzeniec

każda osoba lub instytucja, która może pomóc w rewitalizacji podwórka

rewitalizacja

wszystkie działania mające na celu ożywienie miejsca, poprawę jakości życia i estetyki oraz zaprowadzenie ładu i porządku; rewitalizacja odbywa się dla ludzi i z ich aktywnym udziałem

ekspert

osoba, która posiada bardzo szczegółową wiedzę w danej dziedzinie, np. architekt, urzędnik, konserwator zabytków, ogrodnik, przedstawiciel firmy budowlanej i wielu innych

użyteczny

dobrze spełniający swoją funkcję, praktyczny, przyjemny i wygodny w użytkowaniu

infrastruktura

podstawowe urządzenia i elementy wyposażenia niezbędne do poprawnego funkcjonowania danej przestrzeni

Zacznij działać

Przede wszystkim musisz wiedzieć gdzie dokładnie tkwi problem i co nie działa. Trafna diagnoza to punkt wyjścia. Ważne, aby na jej podstawie określić co chcesz zmienić. Zacznij od zrobienia kilku zdjęć obrazujących problem – taka inwentaryzacja na pewno przyda się przy kolejnych działaniach.

Jak postawić diagnozę? Dowiedz się:

- ↳ **co jest problemem?**
- co nie działa?**
- do kogo należy teren? ***
- kim są użytkownicy przestrzeni? ****

*** Do kogo należy teren?**

Od tej osoby lub instytucji będzie wiele zależeć!

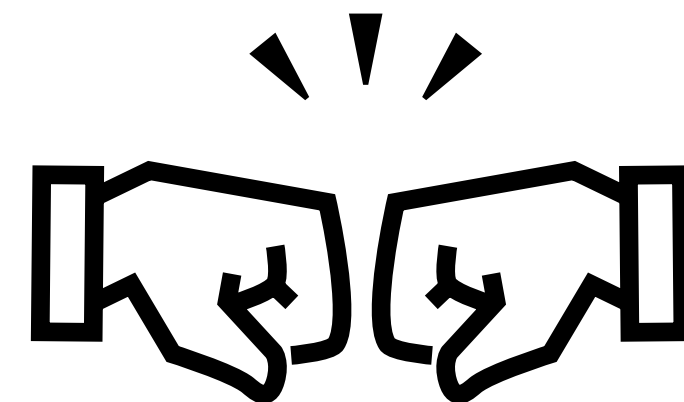
**** Kim są użytkownicy?**

Pamiętajmy o dzieciach, osobach niepełnosprawnych albo zwierzętach (również dziko żyjących). Przyjazne podwórko to takie, w którym każdy czuje się dobrze!

Zazwyczaj najłatwiej jest porozmawiać z osobami żyjącymi najbliżej nas. Nie bądź bierny i pamiętaj, że nie jesteś sam! Wyjdź z domu i porozmawiaj z sąsiadami.

To właśnie ich najbardziej dotyczą planowane zmiany. Możliwe, że wśród osób zainteresowanych tematem znajdzie się również ktoś spoza Waszego sąsiedztwa. Poproś o pomoc lokalnych liderów lub osoby zaangażowane społecznie – radnego, zarządcę czy przewodniczącego wspólnoty. Wspólnie zastanówcie się, czy Twoja wizja faktycznie odpowiada problemom większej społeczności. Bądź otwarty na spostrzeżenia i sugestie, wszystkie uwagi są ważne – każdą z nich zapisz, na pewno przydadzą się w przyszłości.

Znajdź sprzymierzeńców

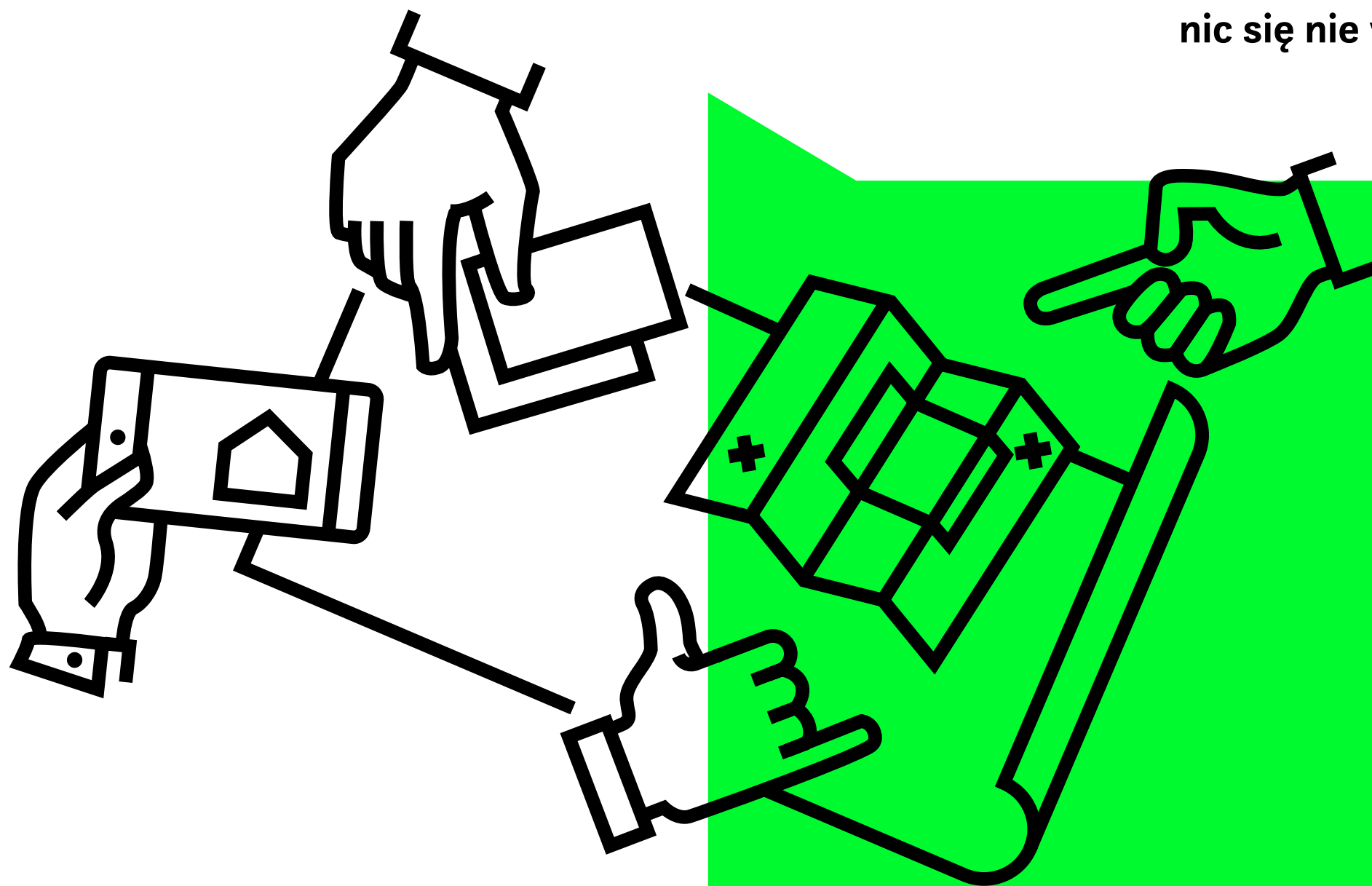

---

spotkanie

Mając wstępną diagnozę, inwentaryzację fotograficzną oraz znając właściciela i użytkowników terenu możesz zorganizować pierwsze spotkanie (forma tego spotkania zależy wyłącznie od Ciebie – może to być np. piknik lub spacer sąsiedzki). Najlepiej zaplanować je w godzinach popołudniowych w ogólnodostępnym miejscu, np. w szkole, domu kultury, parafii lub bibliotece znajdującej się w okolicy. Dzięki temu będzie mogło w nim wziąć udział więcej zainteresowanych osób.

kogo zaprosić?

Na takie spotkanie warto zaprosić przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych czy animatorów społecznych. Ich doświadczenie będzie nieocenione – mogą na przykład w sposób profesjonalny poprowadzić spotkanie. Nie zapomnij też o właścicielu lub zarządcy podwórka – bez jego zgody i tak nic się nie wydarzy – nie można go wykluczać z dyskusji.

Sprawny samorząd to dobry sprzymierzeniec, ale też źródło: wiedzy, wsparcia merytorycznego, usług eksperckich, a w sprzyjających okolicznościach również wkładu finansowego.

W takim gronie na pewno będzie łatwiej znaleźć rozwiązanie niektórych trudności. Może się okazać, że ktoś już kiedyś próbował rozwiązać zdiagnozowany przez Ciebie problem i nie trzeba „wywierać otwartych drzwi”. Szybciej też będzie można zidentyfikować kolejnych sprzymierzeńców.

Na spotkaniu należy poruszyć następujące kwestie:

↳ kto i w jaki sposób korzysta obecnie z wybranego miejsca?

↳ jakie wiążą się z tym problemy?

↳ co jest przyczyną problemów?*

↳ jaki jest potencjał danego miejsca?

↳ jakie są zasoby, możliwości jego zagospodarowania?

↳ w jaki sposób ten teren powinien funkcjonować po przebudowie i komu służyć?

↳ jakie działania mogą do tego doprowadzić?

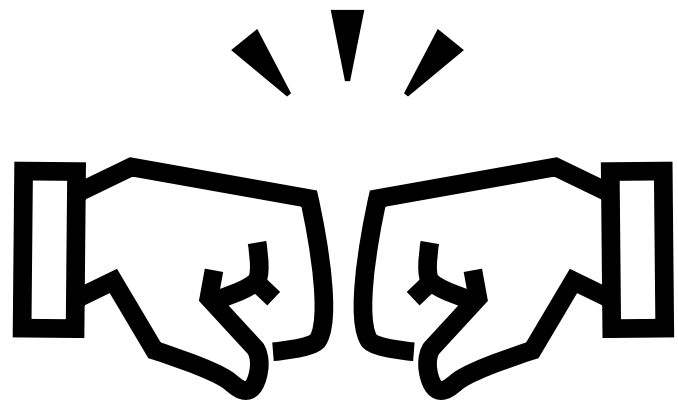
↳ kto zajmie się ich realizacją?

↳ czy potrzebujecie dodatkowej pomocy?

* Przyczyny podwórkowych problemów mogą być naprawdę różne. Od starej, zaniedbanej infrastruktury, poprzez brak inwestycji, na nieodpowiednim zachowaniu użytkowników kończąc. Najistotniejsze jest to, aby precyzyjnie odpowiedzieć na to pytanie i tym samym dotrzeć do prawdziwego źródła problemu.

**Nic się nie uda jeśli nie ma
rąk do pracy. Stwórzcie zespół
roboczy i podzielcie się obowiązkami.
Od tej pory działacie RAZEM!**

Odpowiedź na powyższe pytania pomoże jasno wytyczyć kierunek działań. Wtedy będziecie gotowi do następnego kroku, czyli realizacji. Pamiętajcie, że jedno spotkanie może nie wystarczyć. Rewitalizacja to proces, dlatego od razu zaplanujcie kolejne spotkania.

Choć mamy dużo zapału do pracy, to czasem przydaje się pomoc profesjonalisty: projektant lub architekt może zaproponować lepsze rozwiązania, na które wcześniej sami byśmy nie wpadli. Urzędnik podpowie, co jest zgodne z prawem lub jakie źródła finansowania możecie uzyskać od gminy. Architekt krajobrazu, pracownik zarządu zieleni miejskiej lub ogrodnik pomoże dobrać rośliny.

Co może Ci się przydać na spotkaniu?

---

mapa zasadnicza

↳ projektant zaproszony na spotkanie, na jej podstawie, będzie potrafił określić na przykład, czy infrastruktura podziemna nie utrudni planowanych działań. W dyskusji może również przydać się mapa terenu, zdjęcie satelitarne z internetu

---

kartki i coś do pisania

↳ przydadzą się do zapisywania najważniejszych ustaleń i szkicowania

---

poczęstunek dla wszystkich

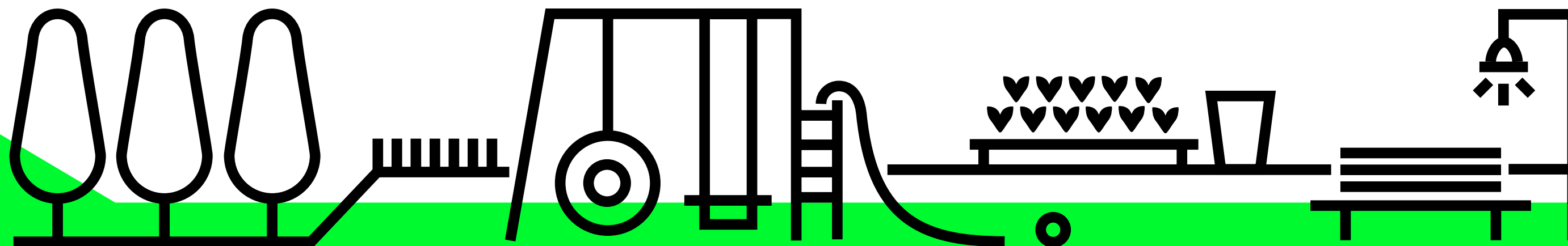
↳ warto zadbać o dobrą atmosferę :)

Poszukajcie inspiracji

Wasze podwórko jest jedyne w swoim rodzaju, Wy też jesteście wyjątkowi – naprawdę! Jednak nie tylko Wy borykacie się z podobnymi problemami. Skorzystajcie z doświadczenia innych ludzi i poszukajcie ciekawych rozwiązań w internecie – być może coś Was zainspiruje.

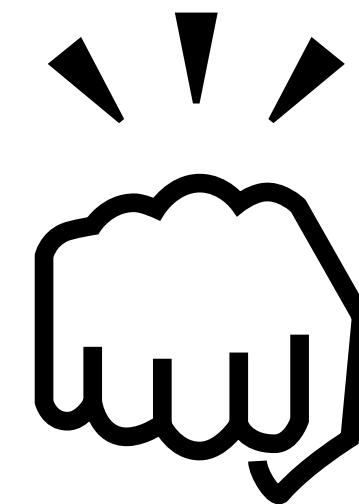
Rewitalizacja to nie tylko remonty i przebudowy! Poprawę sytuacji na Waszym podwórku może również przynieść samo wspólne działanie (porządkowanie przestrzeni, zamalowanie napisów na ścianach), ale też sąsiedzki festyn na świeżym powietrzu czy np. mini zawody sportowe, gra miejska albo wyprzedaż garażowa.

Kilka inspiracji spośród zrealizowanych projektów

- 1. wymiana bądź budowa chodnika, nawierzchni podwórka**
- 2. nasadzenie nowej roślinności, rabat kwiatowych, drzew**
- 3. budowa wiaty śmietnikowej**
- 4. budowa lub doposażenie placu zabaw dla dzieci**
- 5. wyposażenie podwórka w lampy, ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe**
- 6. budowa małego boiska do gry**
- 7. budowa wybiegu dla psów**
- 8. budowa budki lęgowej dla ptaków, domku dla owadów**
- 9. budowa miejsc parkingowych**
- 10. budowa toru rowerowego pump track, skateparku**

Po prostu to zróbcie!

Być może w trakcie pierwszego spotkania udało się zaplanować pewne działania. Jest wiele rzeczy, które można zrobić wspólnymi siłami i małym nakładem finansowym. Niewykluczone, że rozwiązanie problemu jest kwestią jednego lub paru mniejszych działań i nie wymaga większych interwencji czy inwestycji. Małe projekty realizuj samodzielnie lub w niewielkim gronie – np. ze swoimi sąsiadami.

Większe pomysły czy przebudowy wymagają głębszego zastanowienia. Proponujemy zorganizować drugie spotkanie. Pamiętajcie, w grupie siła!

burza

mózgów

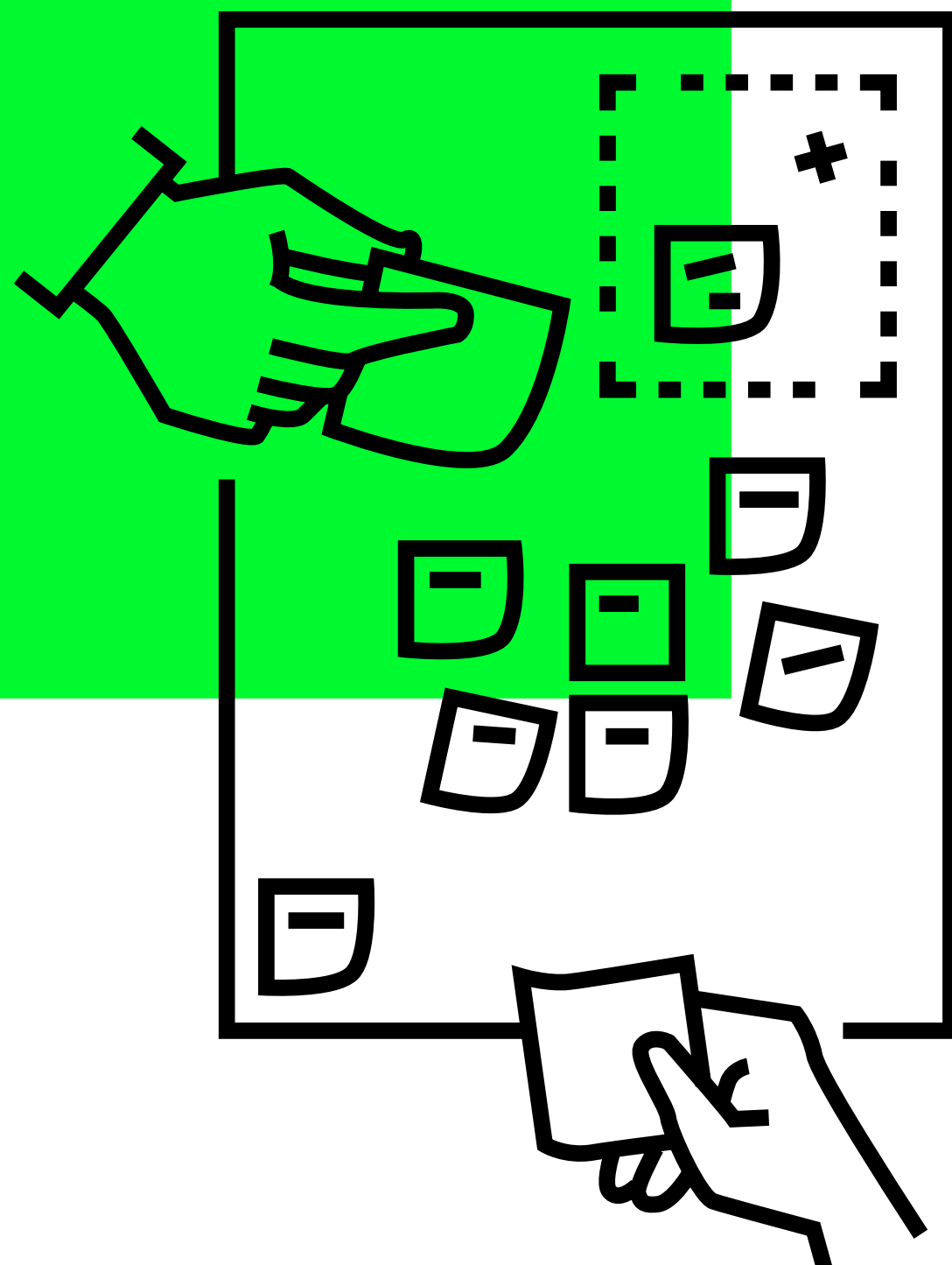
weryfikacja + dyskusja

Zaplanujcie je podobnie jak pierwsze, ale tym razem wspólnie zaangażujcie kolejne osoby do współpracy – w grupie siła. Pomyślcie także, czy w tym momencie może się przydać pomoc ekspertów. Macie pełne prawo o nią poprosić.

Na spotkaniu zorganizujcie burzę mózgów, wymieniając absolutnie wszystkie (często nawet bardzo abstrakcyjne) pomysły. Nie odrzucajcie żadnego z nich, wszystko zweryfikujecie w następnym etapie.

Gdy już zbierzecie wszystkie pomysły, powinniście każdy z nich poddać dyskusji. Ustalcie priorytety – uporządkujcie pomysły zgodnie z ich przydatnością i użytecznością, kosztami, trwałością i każdym innym kryterium, które wspólnie wybierze. W ten sposób uda się Wam sprawnie podjąć decyzję, który pomysł powinien zostać zrealizowany. Postępując zgodnie z zaproponowaną metodą, możecie również zdecydować o realizacji paru mniejszych pomysłów lub nawet przygotować etapową strategię rewitalizacji swojego podwórka! Wszystko zależy od Was, Waszych pomysłów i motywacji!

Najlepiej w takich sytuacjach sprawdza się metoda warsztatowa, która zaangażuje wszystkich obecnych na spotkaniu.

Warsztat powinna prowadzić jedna osoba, która zadba, aby obecni ludzie się nie kłócili, a rozmowa trzymała się ustalonego tematu. Rolą prowadzącego warsztat jest często kierunkowanie dyskusji na odpowiednie tory.

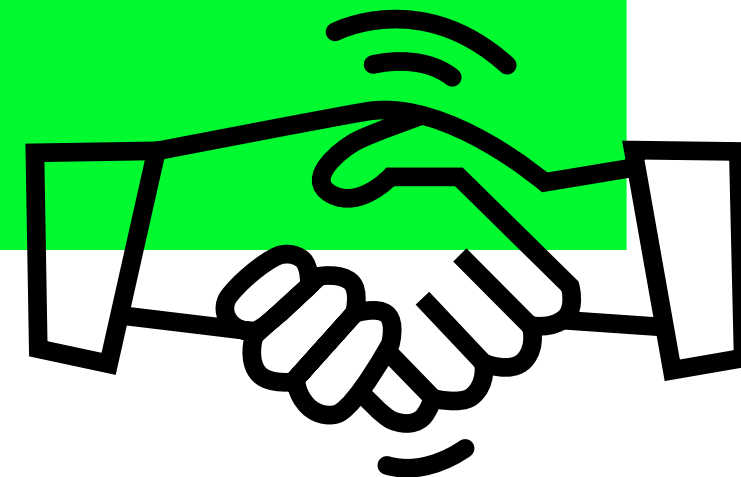
Ważne jest, aby odpowiedzieć na postawione wcześniej pytania. Śmiało dzielcie się spostrzeżeniami, obawami i wątpliwościami. Zapisujcie wszystko na wcześniej przygotowanej tablicy. Przemyślcie dokładnie projekt. Nie forsuj swojej idei. Bądź otwarty na zmiany, ponieważ projekt powinien być Waszym wspólnym pomysłem. Im więcej osób będzie się z nim identyfikowało, tym lepiej – wpłynie to pozytywnie zarówno na Wasze wspólne relacje sąsiedzkie, jak i na późniejsze utrzymanie podwórka. Bardzo ważne, aby stworzyć zespół, który będzie czuł się współodpowiedzialny za projekt. Wtedy warto też przeprowadzić ostateczną, surową ocenę pomysłu i sprawdzić, czy jego realizacja ma sens i czy rozwiąże zdiagnozowany przez Was problem. W ten sposób zweryfikujecie też, czy jest to na pewno najlepsze możliwe rozwiązanie – zbalansowane pod kątem kosztowności i użyteczności.

Pamiętajcie! Budując koalicje na rzecz inicjatywy warto wykorzystać lokalne media. Autentyczny i pozytywny przekaz może przynieść rozgłos waszej idei. Nieocenioną pomocą mogą być media społecznościowe. Te ogólnodostępne i darmowe narzędzia zwiększają oddziaływanie, są użyteczne już od etapu diagnozy sytuacji.

Wasza aktywność w sieciach społecznościowych pozwoli utrzymać stały kontakt z zainteresowanymi, to również szansa na pozyskanie nowych sprzymierzeńców. Konsekwentna kampania społeczna w internecie może skutkować zainteresowaniem sponsorów.

Skorzystajcie z pomocy

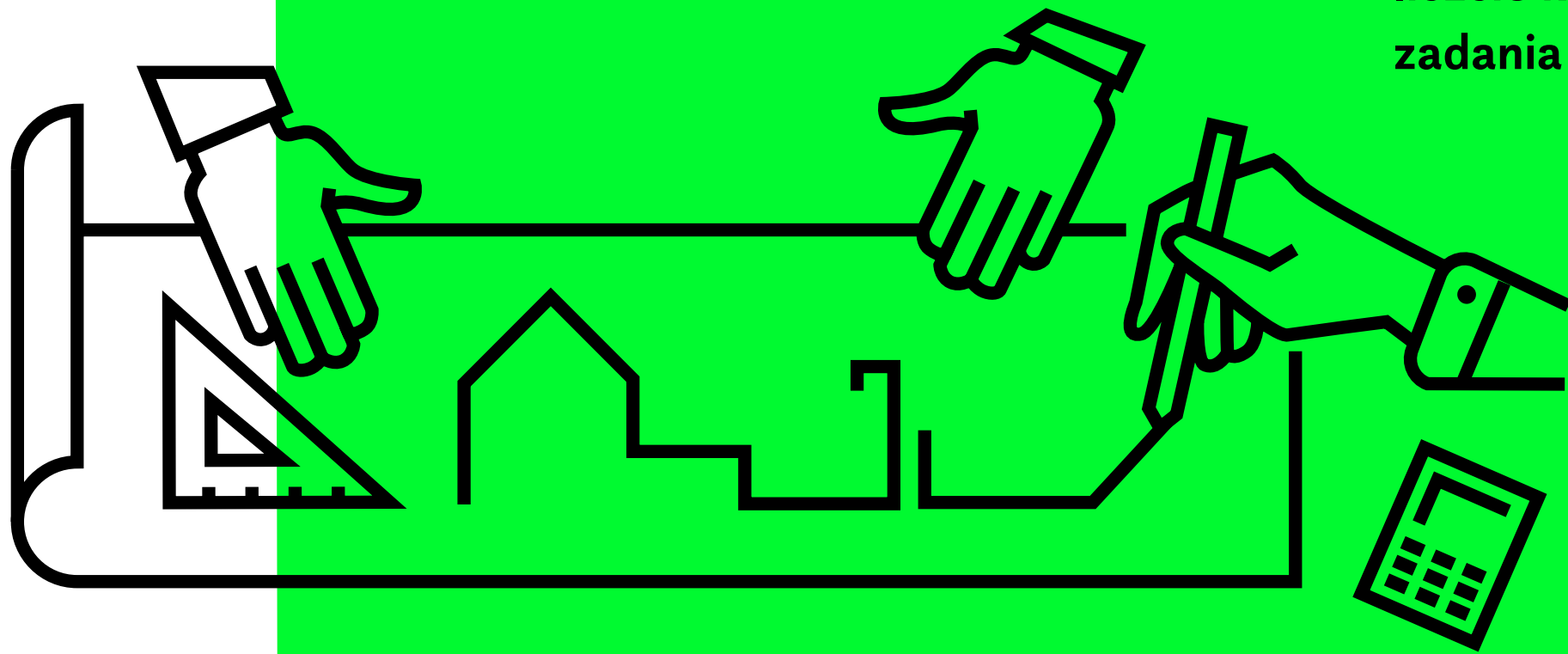
Słuchajcie ekspertów

Wybór docelowego rozwiązania konieczne przedyskujcie z wybranym projektantem. Profesjonalista udzieli wielu cennych wskazówek z zakresu doboru materiałów, metody realizacji lub samej funkcjonalności podwórka.

Pomoże stworzyć ciekawą i użyteczną koncepcję, a także uchroni przed popełnieniem błędów. Wiele osób rezygnuje z pomocy projektanta ze względu na koszt, a warto w to zainwestować. Osoba z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem pomoże stworzyć projekt na miarę Waszych możliwości finansowych, zaplanować cały proces realizacji, ale przede wszystkim zadba, aby stworzona przestrzeń była nie tylko funkcjonalna, ale po prostu ładna. Pamiętajcie, że estetyka też jest ważna!

Na koniec spotkania, z pomocą projektanta, stwórzcie szkic projektu, uwzględniający uwagi wszystkich zebranych, wycińcie koszty prac budowlanych i materiałów oraz podzielcie zadania między Was wszystkich.

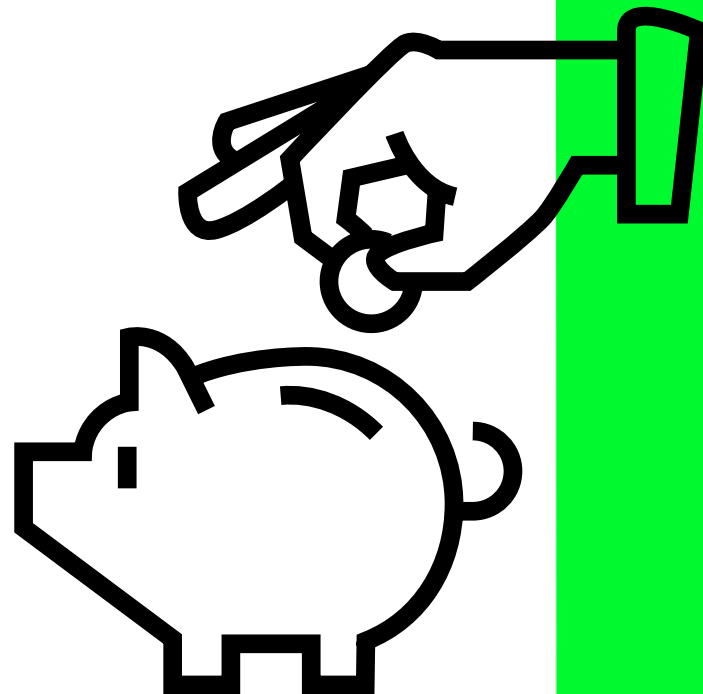

Wspólnie zastanówcie się jak sfinansować Wasz pomysł. Być może projekt okaże się na tyle mały, że uda się wykonać i sfinansować go własnymi siłami. Zawsze warto zastanowić się, czy projekt zakłada elementy, które mogą być wykonane przez Was i tym samym zredukować jego koszty. Możliwe też, że macie wśród rodziny lub przyjaciół kogoś, kto mógłby wspomóc Was w zakresie finansowym, rzeczowym lub zwykłej pomocy przy projekcie.

Jeśli jednak Wasze plany potrzebują większych nakładów finansowych, specjalistycznej wiedzy lub pomocy profesjonalisty zawsze możecie poszukać wsparcia z zewnątrz.

↳ **Metody finansowania**

Niezależnie od źródła finansowania, przed przystąpieniem do ubiegania się o dotację, należy zapoznać się z regulaminem, by wiedzieć, jakiego rodzaju dokumenty będą potrzebne podczas całej procedury. Konieczne jest, aby pod wnioskami i wszelkimi dokumentami podpisywali się wszyscy właściciele nieruchomości.

---

budżet obywatelski

Wiele inicjatyw można realizować w ramach budżetu obywatelskiego, zwanego również budżetem partycypacyjnym. Jest to sposób planowania oraz konsultowania zadań finansowanych z pieniędzy publicznych. Jako mieszkańcy możecie tworzyć, zgłaszać i wybierać w głosowaniu projekty związane z zagospodarowaniem i funkcjonowaniem Waszej dzielnicy czy miasta/gminy. Pamiętajcie jednak, że regulamin składania wniosków w wielu miastach/gminach wygląda inaczej – radzimy wcześniej zaznajomić się z zasadami respektowanymi w Waszym mieście/gminie, aby zwiększyć szanse na otrzymanie środków finansowych.

---

inicjatywa lokalna

Projekty tego typu można realizować również w ramach inicjatywy lokalnej. Jest to mechanizm, który pozwala na wspólną realizację projektów z urzędem miasta/gminy. Zgłaszacie swój pomysł, a instytucja finansowo lub rzeczowo wspiera Wasze działania. Może pomóc również organizacyjnie. Wy natomiast zapewniamy wkład własny, np. w formie pracy wolontariackiej, narzędzi lub własnych środków finansowych.

---

małe granty

Kolejnym sposobem sfinansowania są tzw. małe granty – jest to forma dotacji udzielanej w trybie pozakonkursowym na realizację projektu. Wniosek o mały grant można złożyć przez organizację pozarządową i musi dotyczyć zadań określonych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wszelkie informacje powinny być dostępne na stronie internetowej gminy lub w Biuletynie Informacji Publicznej. Warto też dopytać o szczegóły dobrze poinformowanego urzędnika. Pamiętaj, że zgłaszane zadania muszą oddziaływać lokalnie i regionalnie.

---

petycja, prywatna inicjatywa

Możecie również złożyć petycję lub wniosek do odpowiedniego wydziału Waszego urzędu miasta/gminy i w ten sposób starać się o dofinansowanie Waszych działań. Kolejnym pomysłem są inicjatywy prywatnych firm, sponsorów, oferujące granty finansowe na małe i duże zmiany w otaczającej nas przestrzeni. Przykładem takiego działania jest np. Lechstarter, organizowany przez fundację Urbanforms.

---

wsparcie lokalnego NGO

Dobrym pomysłem jest także zwrócenie się o pomoc do lokalnej organizacji pozarządowej lub fundacji zajmującej się sprawami miasta/gminy, jego funkcjonowania i przekształceń. Tego typu organizacje mogą udzielić wielu cennych wskazówek, gdzie szukać pomocy finansowej na realizację mikro-rewitalizacji.

---

dotacje unijne

W ramach funduszy unijnych w Polsce uruchomiono programy krajowe i regionalne, z których można korzystać, realizując działania rewitalizacyjne. W ramach środków oferowane jest wsparcie dla osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. Więcej o dotacjach dowiesz się ze stron:
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.rpo.slaskie.pl

---

dotacje ministerialne

Poszczególne ministerstwa w Polsce dają również możliwość ubiegania się o dofinansowania takim podmiotom jak: jednostki samorządu terytorialnego, różnego rodzaju instytucje (np. kultury czy oświaty), organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Można skorzystać z tego źródła finansowania w przypadku, gdy cel, na jaki zostanie ono przeznaczone, będzie zgodny z założeniami danego ministerstwa.

---

dotacje wojewódzkie

Do źródeł finansowania należą również dotacje, które są ogłaszane w ramach działalności niektórych jednostek szczebla wojewódzkiego. W przypadku takich działań są to w szczególności Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

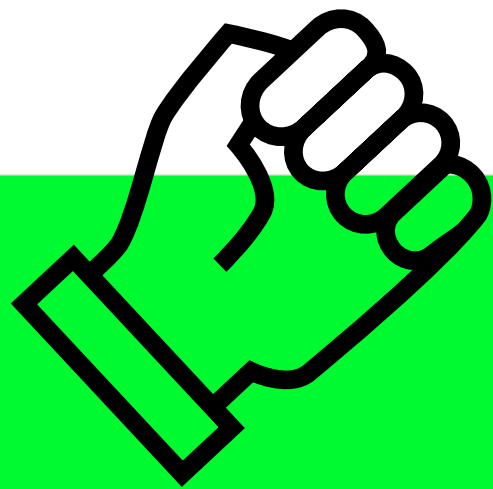
dotacje na zabytki

W celu zachowania materialnego dziedzictwa (np. zabytkowe kamienice) skorzystać można z dofinansowań na prace konserwatorskie. Można ubiegać się o dotacje na wszelkie działania, których celem jest poprawa stanu zachowania zabytkowych obiektów, m.in. wymiana pokrycia dachu, remont elewacji, izolacje. Podstawowym źródłem finansowania ochrony zabytków w Polsce są środki publiczne, pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów. Finansowanie remontów zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Warunkiem uzyskania tego typu dofinansowań jest wpisanie obiektu do rejestru zabytków bądź Gminnej Ewidencji Zabytków. Co roku ogłaszane są dofinansowania w następujących organizacjach i instytucjach: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz lokalne jednostki samorządowe.

---

pożyczki i dotacje celowe

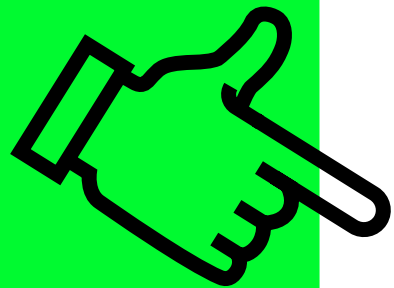
Możecie także starać się o pożyczki z programów rządowych i dotacji celowych. Podobną pomoc oferuje chociażby Bank Gospodarstwa Krajowego. Jest to bank państwowy, którego celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. Jest on osiągnięty poprzez wspieranie samorządów i podmiotów prywatnych w realizacji inwestycji o charakterze rozwojowym. Informacje na temat aktualnych funduszy i programów wsparcia można znaleźć na stronie internetowej banku: www.bgk.pl

---

↳ **Mamy nadzieję, że ten materiał pomoże w przygotowaniu ciekawych projektów! Pamiętajcie jednak, że to jedynie sugestie. Nie ograniczajcie się – skala i rodzaj podejmowanych działań zależą od Waszej wspólnej kreatywności!**

Przed Wami dużo wyzwań i trudności do pokonania, ale przekonacie się, że warto. Zatem do dzieła!

Masz pytania? Skontaktuj się z nami!

Regionalny Instytut Kultury w Katowicach
40-003 Katowice
ulica Teatralna 4
tel./ fax 32 251 75 63
sekretariat@rik.katowice.pl

Zrealizowano w ramach zadania pn. Kierunek Śląskie 3.0
Program Rozwoju Wewnętrznego Województwa Śląskiego
do 2030 roku – *Prowadzenie konsultacji i działań w celu
zdiagnozowania, przygotowania i realizacji projektów.*

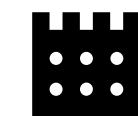
www.slaskie.pl

Wydawcy

Regionalny Instytut Kultury
w Katowicach jest instytucją
kultury Samorządu
Województwa Śląskiego

www.rik.katowice.pl

zamek cieszyn

Zamek Cieszyn jest instytucją
kultury współprowadzoną
przez Samorząd Województwa
Śląskiego

www.zamekcieszyn.pl

Partner

www.naprawsobie.miasto.eu